

Радисав Дојић

ПЕСНИК НА СТРАЖИ ВРЕМЕНА

Љубиша Бидић: Горнионик, „Слово љубве”, Београд, 1979. г.

У петој збирци »Горнионик« мало препознајемо Бидића песника из претходних збирки. То што се сада овај песник бави проблемима човековог битисања и његове будућности гледано са аспекта историје задатак је скоро свих ангажованих песника у свом времену, и с те стране ништа није чудно. Али, у овој збирци сусрећемо сасвим другачијег Бидића: нова песничка пуноћа језика, брушен стих и кондезована мисаона супстанца су главни реликти ове збирке.

У првој песми »Прозивка за слободу« коју условно можемо схватити као пропрамску, Бидић је сав у наговештајима у грчу дубоке лирске проживљености и тронутости над судбином света коме слобода никад није била сувишна ни потребнија него данас.

Мисаоно дубок, са бразготи нама дескриптивне утаначено сти стила и церебралног односа према ономе што пева, за овог песника поезија је највиши могући начин изражавања и судбинског опредељења света, а слобода једини разлог да се пева и постоји: он је »као и земља што пева неком другом, неком кога смо волели«, а кога више нема међу нама.

Његов песнички кредо има дубоко значење у самом дис-

циплинарном односу према поезији, њеној сврсисходној делатности да се носи са временом, да га обележава, осмишљава и упозорава. Све то скупа код овог има далекосежне песничке координате, на којима се сада стичу сви услови за потеску разбарушеност и језичку пуноћу израза.

На фону такве поезије скоро увек се догађају чудни одсјаји стварности, предказања и »горионичке ватре«, оне што у име слободе изгарају путевима људскости.

У песми »Млада историја« Бидић сасвим топло пева судбину девојчице из Вијетнама чија је срећа умрла испод бомбе:

**За њен седми рођендан
чак из јужне америке
далеко од европе
дошла је историја**

Дакле, Бидићева поезија је кондензована, језички и мисаоно уобличена; обogaћена савременим поетским симболима који код Хераклита значе антејску снагу ватре и воде, будућност и садашњост свега, што се отварају пред непрегледним и мало препознатљивим силама мрака, који их воде у своју савршено оковану заверу смрти.

Сама реч »горионик« је метафоричног значења, тојест означава човека који сагорева и стиже тамо где се мора — до свог pepела. Али, у pepелу нема краја, јер »узмите шаку pepела или било чега што је прошло и видећете да је то још увек ватра или да то увек може бити«, певао је трагично преминули песник Бранко Миљковић.

Цело Бидићево певање је у знаку сиљних стресова проузрокованих ватром која сажиге све што јој стоји на путу, претећи да нам одузме све оно чему смо се радовали и надали.

У песми »Јастребац« јавља се алхемијска птица феникс. Она би овде требало да означава почетак и крај песничког тражења у смислу разазнавања времена и његовог упоришта у њему. Јастребац је овде као и птица феникс — неуништив и онда када нам то реално изгледа немогуће. Јер, не могу се уништити »свете ствари« из којих је рођена истина и лепота: оне су потврда човековог воскреса у лепшу будућност и једини симболи вере да се осваја мало по мало.

Значи, појава ватре код Бидића је другачијег смисаоног и песничког виђења стварности. Мислили смо да ће он ватром као Хераклитовом дијалектиком постојања бића и ствари заокружити свој замишљени круг певања и дати му симболику трајања и потраге за општом хармонијом света.

Међутим, ватра је код Бидића нешто друго: црвена аждага што прождире његова драга села. Она више није потреба човекове жеље за лепотом и моћи трајања — она је његов непријатељ и уништитељ. У ствари, Бидић ватром покушава да објасни све као и Башлар.

Велике истине о живим и мртвим борцима имају за овог песника неслућене поетске могућности изражавања. У њему се отвара бунар поетских крикова, упозорења, апотеоза и мисаоне с пекулације, да се у дужној садашњости оптужи

сурова истина о стрељању Веселина Николића у песми »Одбрана«:

**Кад су стрељали Веселина
Николића
испунио сам рупе у грудима
ваздушним цветовима
најлепшим у боји зоре**

За Бидића Веселин Николић није умро; он живи у нашим грудима, у будућности света као најлепши »цвет у боји зоре«. Нема смрти за оне који је презиру, ни заборав прошлости за оне што верују у непобеђеног човека

У песми »Сељаци из Криве Реке« Бидић се поново враћа мотиву неуништивности људи палих за слободу, сагорелих у pepела, па касније претворених у светлост:

**Криворечки сељаци горели су
живи
уместо pepела претворени су
у светлост**

И кад мрак још увек хара Европом, ми ћутке преносимо њихове »бакље светлости«.

Криворечки сељаци остају наш узор како треба умирати за слободу и светлост нових дана. Јер, они смрћу не значе свој крај они постају део нас, наша савест, садашњост и будућност. Ми без њиховог присуства у себи не остајемо ни кад умиремо, јер их преносимо на генерације које долазе.

Дужност је сваког родољуба да брани слободу све доле док она не постане једина лепота човековог духа изједначена са вечношћу.

У песми »Исте очи слободе« Бидић лудично открива биће слободе и њеног смисла у човековом животу, у свету коме је слобода вековима била узимана и ускраћивана:

**Тражила је да је свуда
измишљам
тражила је моју херојску
песму
и заћутала у онај дуги час
кад су нам се очи изједначиле
заљубљено.**

Из Бидићеве ватре родила се истина о свету и она је за њега пут до сопственог обликовања идеала којим доспева до целовитог виђења предмета певања.

Без непотребне глагољивости, фалш нота и сувишног понављања, ова нам се поезија открива као стварносна тема узета из живота, из наше блиске историје, па потом преточена у поетску реч

**На дан твоје љубави
нема другог горионика
ни пепела
твоме фениксу.**

Дакле, лирски субјекат ове поезије заокушљен је ватром, која има меру света, вечност бивања и потврду идеала.

Бидић је несумњиво оригиналан песник, самосвестан и самосвој велики језички иноватор, иако му је мелодијска линија певања прилично искидана, он успева да ритмичким импулсом оправда своје певање, оснажи га тако и избегне замке патетичне празнине, где се свако певање сурвава у сопствено исковани амбис језичког бесмисла и сувишности.